

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 8.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prisinum.

Leygardag hin 23. februar 1935.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsdrátt + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

9. árg.

Eru viðurskiftini nú

eins og tá, ið maður ikki kundi seta fótur undir egjó borð, uttan at hann átti hálmørk í jørð?

Fiskimaðurin, hin ungi og ógifti eins og fadírinn, balist við Íslands og Grønlands strendur fyri 4—5—7—800 kr. og hvørt oyra hjá soninum sum hjá pápanum gongur til heimíð, og mangan rokka ikki endarnir saman. Merum lýsa auklónarlýsingarnar í „Dimmalætting“, ið flúgva um landið sum svartir ófrættufuglar.

Hvørjar eru vóninar, nú teir aftur leggja í havíð?

Fari væl og happadrúgvir, okkara gævu sjógarpar!

Sum nakað ræðuligt hevur ofta verið tikið til ta tíðina, tá ið maður ikki slapp at giftast, uttan hann átti hálv mörk í jørð. Hálmørk í jørð var ikki tá heldur enn nú kett at lyfta. Giftarmálini vóru tí ikki mong, og fólkavøksturinn var tá mest sum komin upp í nagatáðna — men tibeitur vardi henda tíðin ikki leingi. Við miklari mótstöðu frá teim eigandi varð henda regla, hetta trælband slitið.

Sum nakað ræðuligt, sogdu vit. Kann nakað fólk, nakar ungur vónrikur maður fáa harðari stongsil, enn at vónirnar um egjó heim við konu og børnum verða syndraðar? Valla!

Men hvussu er nú?

Eru okkara unglingar, ið líka frá 14 ára aldrinum mega lata hvørt oyra til at hjálpa foreldrum sínum at halda heiminum uppi og saman, vit siga: eru teir smittin betri stillaðir enn teir ungu menn, ið máttu ganga stakir, tí teir ikki kundu fáa halva mörk í jørð? Nei, tess verri! Eitt tungt svar, ein tungur sannleiki.

Ein ungur maður, ið er farin av teim 20 og ikki eigir oyra, tí alt fór til heimíð, hann kann ikki hugsa um at seta fótur undir egjó borð. Hann má bíða, bíða, bíða . . . til . . . ? Hann kann fáa lán, sigur onkur. Jú! Men eingin skal hugsa um við eini fiskimannafortjenastu nú at vera eigari av einum húsi, ið er lent uppá upp yvir skorsteinin. Hann, ið ger tað, ger eitt dáraverk. Hann kann ikki kenna seg tryggan móti aukslónarhamrinum. Og er nakað tyngri fyri ein ungan heimakæran Foroying enn at verða vistur út á geilar, burtur úr heiminum, hann hevur lagt allan sín alsk og kærleika í?

Hetta, at viðurskiftini nú eru soleiðis, at andsvartfullir unglingar megna skjóta vónina og tankan um at seta fótur undir egjó borð frá sær, tað er ein hin dapprasti veruleik tað núlevandi fólkíð í Foroyum er stillað yvir fyri.

Hetta, at land okkara ikki kann føða okkum, halda øttarvøksturinn

við líka — ein sorgarleikur, ið — kanska tibeitur — fækstu hugsa um.

Men lat okkum vóna. Lívið skal livast, má livast. Lat okkum, samtíðar sum vit síggja hitt myrka, leita eftir tí ljósa. Og ljósið má koma innan frá okkum sjálvum. Hetta ljósið er trúgvinn, áráði, hin samanbitni viljin til at stríðast og vinna vansarnar.

Bygg teg um, fiskimaðurin. Bygg at grónum og lær av teim, men lær fyrst at lita á teg sjálvan, á samanhaldið og felagsskapin, felagstakið.

Til leggja nú í havíð, okkara harðabnu menn. Okkara bestu ynski fylgja tykkum. Hann, ið ollum ræður, fylgi tykkum og fortykkum heimaftur í øllum góðum.

Heilsan.

Ein góð heilsa er dýrasti gripur, ið okkum menniskjum kann ognast. Hon er meiri verd enn gull og ríkidómi og makt og veldi.

Ein av tíðarinnar størstu spurningum er tí at læra at kenna leiðirnar til og treytirnar fyri at eini góðari heilsu.

Eitt sjúkligt og veikt fólk stæðgar í útvíkingi, bæði hvat ið viðvíkjur verðsligum og andaligum lívi. Sum so oftani tikið til, sogdu teir gomlu Grikkarnir, at ein sterk og sunn sál mátti búgva í einum sterkum og sunnum líkamíð. Og teir gomlu Grikkarnir vísu, at hetta ikki bara vóru orð. Enn á okkara døgum standa teir sum eitt lýsandi fyridómi, hvat eitt fólk kann evna at avrika mentunnarlíga sum holdslíga.

Pressan hevur mangar uppgávur sum allir eiga at stevna móti at vera vekjandi og upplýsandi í øllum sum viðvíkjur menniskjanna sanna gagni, lukku og framburði. Og tað eigir ikki at vera hennara minsta uppgáva at vera vekjandi og upplýsandi um høvuðsgrundarlag fyri einstaklingsins so væl sum fyri heila fólksins lífskraft,

framburði og menning, ið er ein góð heilsa.

Vit vilja í komandi døgum eftir forimuni vera við í hesum vekjunnar og upplýsingararbeiði. Til tess hava vit opnað eina deild — Heilsan — í blaðið okkara, hvarí vit og athugaði kunna hava høvi til at tala um alt, ið viðvíkjur heilsuni. Brotstykkið um hesum máli viðvíkjandi taka vit við tókki móti. Vit vóna, at okkara heidraðu leknar vilja stýða okkum í hesum arbeiði við at skriva í »Heilsu« deildina.

Til fiskimenn sum ikki hava chance.

Frá amtinum er okkum kunnigjort bræv frá hinari kendu ensku stórfiskidriftini: Helder ekspeditionini. Hellyer Ltd. St. Andrew's Dock H.U.I.

Brævið er skrivað 1. feb. í ár og inniheldur ein fyrispurning til amtið um tað møgulegis ikki kann hava interessu fyri foykskar fiskimenn at koma í arbeiði við hesa fiskidrift. Hetta er tíðin, tá teir bíða fólkíð, og teir spyrja um her ikki eru menn, sum kunnu rokja starvið einsvæl og norskir fiskimenn hava rokt tað herfyri.

Móðurskipini teir hava, eru: »Arctic Queen« og »Arctic Prince«, fiskað verður við doryum og roynt verður serstakliga eftir kalva. Fiskireiðskapurin er langlína og menninir, teir vilja hava, mugu verða konir í at fiska við línu, ja og teir leggja til, at menn sum bert eru royndir í snorisfiskiskapi halda teir vera óbrúklígar. Línan verður ikki drigin við handkraft, men við motorspel.

Á hvørjari doryu verða 5 manns, 1 formaður og 4 fiskimenn. Formaðurin skal duga at navigera og kunna passa ein 12-16 hk. Bolindermotor, sum er drífkraftin í doryuni. Tað verður kravt, at fiskimenninir skulu verða yvirmonnunum lídnir og halda kontraktina til punkt og prikk.

Skipini verða úti í 120 til 150 dagar og søkja ikki havn hesa tíð. Arbeitt verður allar 7 dagarar í vikuni, sunnudagar verður ikki hildin.

Lónin er Lstr. 6-15-0 av hvørjum tonsi av kalva og Lstr. 1-1-6 av hvørjum tonsi av oðrum fiski fyri hvørja doryu fyri seg. Bytt verður í 27 partar. Formaðurin fær 7 partar og hvør av hinum 4 monnum 5 partar.

Fyri agn verður goldið Lstr. 0-2-6 fyri kassan. Fyri kost verður goldið ca. 0-1-6 fyri mannin um dagin.

Ein mánað aftaná at skipið er útfarið kann hvør maður fáa út goldið til orðra Ltrs. 1-15-0 og síðani tað sama hvønn hálfan mánað, so leingi fiskiskapurin varar.

Eru nakrir, sum hava hug at royna henda fiskiskap, kunnu teir sum skjótast venda sær til Foroya Fiskimannafelags, Tórshavn, so skulu vit ígjøgnum amtið royna at útvega teimum ein chance.

Foroya Fiskimannafelag.

Heilsan

Læknin.

Ellen G. White skriver í eini grein síni:

»Hin sanni læknin er samtíðar uppdagari. Hann viðgongur ikki bert sína ábyrgd yvir fyri teim sjúku, sum heileiðis eru undir hansara umsjón og umsorgan; men hann kennir ábyrgd yvir fyri øllum, sum hann kemur saman við. Hansara arbeiði er ikki bert at geva ávísingar viðvíkjandi gróðing av teim sjúku. Men hansara uppgáva er eisini at egja fólkí til at koma inn í sannar og hollar lívsvanar, og roynir hann at upplýsa fólk um grundreglurnar og treytirnar fyri heilsuni.

Hetta eru sonn orð. Um tað varð organiserað eitt upplýsingararbeiði viðvíkjandi heilsuni við okkara læknium á odda, vildu okkara sjúkrahús ikki verið so fullt av sjúklingum sum tey eru, og túsdur ið nú ganga fyri medisín vildi verið spard, einstaklinginum sum samfelaginum til ómettaligan vinning.

Misbrúk av medesini.

Mong hava tann illa vana at nýta ov nógv medesin. Hetta er ofta orsakin til eina nøgd av sjúkdómum. Tað er jú soleiðis, at mong menniskjur ikki tíma at gera sær ómak við at fáa at víta sjúkdómsins sanna orsök. Og so verður leitað til patentmedicin. Hjálpur tað ikki, verður eitt annað slag roynt — á tann hátt verða tey ofta heilt og alls heilsubrotin istaðin fyri at verða lekt við at fáa orsokina til tann upprunarliga veikleikan burtur, ið oftani eina og aleina stavar frá einum rongum og skaðiligum lívsvana.

Fólk skulu venjast til at skilja, at medesinið vanliga

lekjur ongan. Tað kann geva linna, og tað kann sýnast so sum sjúklingurin batnar av medecininum. Sannleikin er, at tað ikki er medecinið, sum lekjur, men náttúran, ið goymir í sær nógv sterka lífskraft til at útskilja giftevnini úr líkaminum og at vinna og oyða sjálva orsokina til sjúkuna. Ja, tað er tíðum tað, at leikidómurin fer fram tross medecinið, ið vanliga einans doyvir merkingarnar av sjúkuni.

Medecin kann fáa ein í eina trongd eftir stóðugt sterkari og sterkari eggjandi, stimulerandi, drekka sum spiritus, opium ella morfín, eitt forbannilsi sum tað er ilt at koma undan.

Meteorologisk Institut

har udarbejdet et Forslag til Gavn for Rutefarten paa Færøerne, Island og Grønland.

Grundlaget skabt af det færøske Fiskerilæv.

Vit prenta uppaftur størstpartin av eini grein, sum hevur staðið í nokrum av teim donskum social-demokratiskum bløðum:

Der har flere Gange fra færøsk Side været klaget over Vejrmeldingstjenesten for de nordlige Farvande, og i Fjor Sommer var Spørgsmaalet til Debat i det færøske Fiskerilæv.

Man er her klar over, at selv om Radioavisen to Gange om Dagen udsender de Vejrrapporter, som Meteorologisk Institut modtager fra Island, Shetlandøerne og Grønland, og der daglig udsendes en 3. Melding fra Thorshavn, saa var Vejrtjenesten alligevel ikke helt tilfredsstillende, hverken for Kutterne eller for Fisketorrierne. Disse Rapporter er nemlig ikke i Stand til at byde Fiskerne fornøden Sikkerhed til Bedømmelse af Vejret i de færøske Farvande, da dette er overmaade vekslende. Det er nemlig saaledes, at Vejret kan være smukt og farefrit paa den ene Side af Færøerne, medens der raser en Brandstorm paa den anden Side, saa det er risikabelt at begive sig ud paa Havet.

Paa Grundlag af de Oplysninger, som blev givet paa det nævnte Fiskerilævnsmøde, har Meteorologisk Institut nu udarbejdet et interessant Forslag til Omlægning og Modernisering af Færøernes Vejrmeldingstjeneste.

Forslaget bestemmer, at der fra de moderne Radiofyr Nolsø, Sumbo og Myggenæs, der alle ligger paa Ydersiden af Øerne og altsaa er fortrinlige Vejrmeldingspladser, skal radiotelefoneres Vejrmeldinger 3 Gange daglig til Thorshavn, hvorfra de saa igen rundkastes over Øerne og disses Farvande.